

A 2003-as Stratégia és eredményei

A vallások és vallásos hitek közismert életmód-formáló erejéből indult ki a Stratégia korábbi változata, amikor javaslatát azzal a céllal fogalmazta meg, hogy a személyes elköteleződés nyomán jól érzékelhető, építő jellegű környezeti változások történjenek. Az önmaga belső világa, környezete és jövője iránt nyitott, érzékeny személyiségű ember számára mindig is nélkülözhetetlenek voltak az olyan, 6 éve itt is megfogalmazott, de a tradicionális vallási közösségekben a kezdetektől élő célok, mint a szeretet, szelídség, egyszerűség, szemlélődés, igazságosság, hosszú távú gondolkodás, valamint az ezek lábnyomán fakadó közösségi értékek. Ezek közt a megbocsátás, lemondás, áldozatvállalás, munka és pihenés életszerű ritmusa és a játék újrafelfedezésének ténye, öröme kapott hangsúlyt 2003-ban. Mivel e közösségi értékek háttérben álló személyes erényeket nem kutathatják közvetlen statisztikai felmérések, csak remélhetjük, hogy akik talán éppen a 6 évvel ezelőtti Stratégia célkitűzéseinek hatására kezdtek fokozott mértékben megélni az említett személyes lehetőségeiket, azóta megfelelő közösségeket is találtak ahhoz, hogy készséggé fejlődjenek bennük a környezetünk alakítása iránti felelősség.

A 2003-as program olyan átfogó és megalapozó jelentőségű szempontokat szolgált meg a környezeti aktivitás vallási motivációiról és perspektíváiról, amelyek elvülhetetlenül emlékeztethetik olvasóit elvégzendő feladataikra és az elvégzésükhöz szükséges szemléletváltozás erejére.

Helyzetkép

Az elmúlt években Magyarországon is előtérbe került a környezeti felelősség vallási indíttatásaival kapcsolatos diszkusszió mind az egyes tradicionálisan hazai egyházak tematikájában, külső és belső kommunikációjában, mind az ökumenikus találkozásokban és vallásközi párbeszédekben. Vannak már csírái az egyházak és civil szervezetek közös erőfeszítéseinek is. Itt kell megemlíteni a római katolikus egyház 2008 végén kiadott püspökkari körlevelét a teremtett világ védelméről, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által kiadott Ökumenikus Charta magyarázatainak erre vonatkozó részeit, az indiai vaisnava kultúra és az iszlám hazai képviselői és a magyarországi keresztény egyházak és a zsidó felekezet közti konferenciákat, kerekasztal-beszélgetéseket, tanulmányi napokat. A vallási közösségek és civil szervezetek közös környezeti fellépésének lehetőségét készítette elő évekkel ezelőtt a Védegylet vallási munkacsoportja a különböző vallási közösségek környezeti nyilatkozatait összegyűjtő kiadványával. A megkezdett erőfeszítések biztató folytatásának tűnik a Védegylet és a Luther Kiadó közös gondozásában nemrég megjelent anyag, amely az Egyházak Ökumenikus Tanácsának Alternatív globalizáció című munkáját teszi magyarul is elérhetővé.

A tavaly kezdődő pénzügyi világválság nyomában betörő gazdasági recesszió a világ több helyén lélegzétvételnél kényszerpihenőhöz juttatta a gazdasági élet neokapitalista képletekben gondolkozó vagy attól szenvedő szereplőit. Ez a rövid idő mégis elég volt ahhoz, hogy az alternatív gazdasági modellek közt olyanok is előkerüljenek, amelyek több lényeges szempont mellett komolyan veszik a társadalom tagjainak egymás iránti tiszteletét, a környezetterhelő ipari technológiák csökkentésének szándékát vagy az ún. externáliák környezetre vetített költségeinek tudatos figyelembe vételét. Hosszú az út addig, amíg az emberi méltóságot fokozottabban figyelembe vevő újabb modellek

annyira megerősödhetnek, hogy esélyük legyen leváltani a századvég-századelő káros, extraprofit-éhes, örült és versenymérgezett elméleti és gyakorlati gazdasági gépezeteit. Kifejezetten nagy szerep vár ebben azokra a vallási közösségekre (a világvallásokra), amelyek rendelkeznek az ember és környezete egészséges együttélésének hagyományaival, képesek ezek alapján újabb kérdésekre újabb, adekvát válaszokat keresni, és van erejük arra, hogy ezt az emberi kultúra legszélesebb keretei közt kívánják megvalósítani. A világvallások közös etikai felfogásának megfogalmazásában ma talán halkabb, de még mindig jelentős szerepe és határozott eredményei is vannak a Hans Küng Projekt Weltethos-ából kinövő Világvallások Parlamentjének.

Javaslatok

A hazai vallási közösségek előtt álló néhány aktuális teológiai, szervezeti és gyakorlati lehetőség

a) teológiai lehetőségek

- A teológiai munka számára konstruktivitást igénylő kihívás az istenképnek a saját hagyományon belül meglévő olyan újabb vonásainak a felfedezése, mely a törzsi-hatalmi jelzők felől az emberekkel és egyéb teremtményekkel való együttérzés, olykor együtt szenvedés felé nyit távlatokat;
- Fontos teológiai feladat az ember és a világ többi, élő és élettelen részének kapcsolatát úgy bemutatni, hogy az lehetőleg a más vallások terminológiáját használók számára is megérthető és megismerhető legyen;
- Sajátos és aktuális kihívást jelent ma az ökospiritualitás megvalósulása a hitéletben, amely a valószínűleg mindenütt meglévő teológiatörténeti példák jövőképes hangsúlyait „találná vissza” a vallási közösségek tagjai számára;
- Különleges és különleges nyitottságot is igénylő feladat a saját valláson belüli hittani változatok kritikus vizsgálata azzal a céllal, hogy abból kihallhatóvá váljék a Föld szegényebb pontjain élők vallási formákba vagy etikai vágyakba öntött sóhaja;

b) szervezeti lehetőségek

- Minden vallási közösség számára nyitva áll a lehetőség, hogy a környezet megóvásáról való felfogását szélesebb körben, saját közösségeiben és azok határán túl is megismertesse másokkal beszélgetésekben, vallás vagy felekezetek közti találkozásokban;
- Belső feladatává válhat minden vallási közösségnek, hogy azokat a szervezeti jellemzőket, amelyek erőszakos megnyilvánulásokra adhatnak okot, megpróbálja legyőzni és a közösség vezetésével járó hatalmat a lehető legnagyobb felületen szétteríteni;
- Valószínűleg nem járunk messze a valóságtól, ha feltételezzük, hogy minden vallási közösségben van alkalom a korrupció megtelepedésére. A különböző vallások tanításait követők sajátos külső szempontrendszerrel rendelkeznek ahhoz, hogy észre vegyék és figyelmeztessék a társadalom szereplőit a korrupció veszélyére, de ezt önmagukra nézve, befelé tekintve is érdemes megtenniük;

-- A vallások közti kapcsolatok kiépítése, intenzitásának növelése minden olyan hívőnek és közösségnek érdeke, aki becsüli annyira saját tanítását, hogy jól megválasztott szempontok szerint másokéi mellé helyezze őket a megértés szándékával;

c) gyakorlati lehetőségek

-- A társadalmi szervezetekkel, civil kezdeményezésekkel való együttműködés nemcsak megerősíti a cselekvés elhatározását, hanem esélyesebbé teszi a cél elérését. Hazánkban – és a világ több helyén – a vallás érvényre juttatásának elsődleges terepe (volt?) a nagypolitikai helyezkedés. Ezzel szemben érdemes kísérletet tenni az érdekérvényesítés más demokratikus formáiban rejlő megvalósítására is;

-- Mivel a töretlen gazdagodás nem tartható fenn egyetlen véges rendszerben sem (és ennek sokasodó jelét tapasztaljuk napjainkban), így a Föld gazdag részén élő vallási közösségek is elővehetik saját bölcsességüket a szerény, esetleg nélkülözések közt folytatott életben megvalósuló méltó célok megfogalmazásához;

-- Minden vallási közösség rendelkezik azzal a törekvéssel, hogy hitét, kultikus formáit, liturgiáját, életmódját átlátható, emberi léptékű közösségekben élje meg. E törekvés megjelenítése hasznos segítség lehet azoknak, akik a globalizáció megélhető alternatíváit keresik.

Vonatkozó irodalom (a 2003-as lista mellé, kiegészítésül):

John F. Kavanaugh: Krisztus követése a fogyasztói társadalomban. Budapest, Ursus Libris, 2003.

Felelősségünk a Teremtett Világért. [A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia körlevele a teremtett világ védelméről](#) és a hozzá kapcsolódó munkafüzetek,

URL: <http://www.teremtesvedelem.hu/korlevel>

Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa – Ökumenikus Charta sorozat,

URL: <http://www.oikumene.meot.hu/charta%20hetenkent%20fuzet%20vegleges%20%20jo.pdf>

Jávor Benedek (szerk.): [Felelősségünk a teremtett világért – Egyházi dokumentumok az ökológiai válságról](#)

Védegylet, 2004;

URL: <http://www.vedegylet.hu/doc/felelossegunk.pdf>

Gömböcz Elvira (szerk.): [Alternatív globalizáció a népekért és a Földért](#). Luther Kiadó - Védegylet, 2008., Eszme-csere sorozat 5.

A teremtés ünnepe - tanulmányok, képek, liturgikus szövegek. Béres T. - Orosz G.V. - Szabóné Mátrai M. - Petri G. (szerk.), Luther Kiadó. Budapest, 2008.

A Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közösségének öko-életmód lapja:

URL: <http://kutatokozpont.hu/~okoeletmod> KRSN